

Hangen aan de bar, van de Kamper kunstenaar Wouter Berns. Hij maakte het voor studenten-café De Moriaan, in ruil voor gratis maaltijden, nog als jo

Blauw Haar:

hoe studenten Kampen

In Blauw Haar verhaalt Herman Broers de geschiedenis van Kampen als studentenstad. Geschiedenis ja: binnenkort vertrekt ook de Protestantse Theologische Universiteit, nadat de Grote Leegloop al een feit was toen de academies voor kunst, journalistiek, expressie en de sociale academie Kampen verruilden voor Zwolle.

Van dat vertrek wist Broers trouwens niet toen hij vier jaar geleden aan zijn boek begon. De timing kon niet beter: Blauw Haar veranderde plotsklaps van een boek over studenten in Kampen in een relaas over een afgesloten tijdperk. Natuurlijk: de vrijgemaakte theologische universiteit blijft. „Maar die verkiest het isolement”, zegt Broers. De studenten vallen niet op in Kampen. Hun theologiecollega's van de andere universiteit deden wel volop mee aan het studentenleven, toen Kampen midden jaren tachtig nog een échte studentenstad was. Broers citeert theologie-student van het eerste uur Jaap van Gelderen. „Hij vertelde mij: calvinisten zijn alleen geïnteresseerd in evangeliseren en bier drinken.” Broers, zelf oud-student journalistiek, glimlacht bij de herinnering aan zijn studententijd: „Over dat bier drinken waren we het toen erg eens.”

Broers kwam als oprechte Fries de stad binnen om journalistiek te studeren. Dat was in 1988, de hoogtijdagen van het academisch leven. Midden jaren tachtig waren er tweeduizend jongeren in de binnenstad. Tussen de poorten, in een gebied van twee kilometer lang en driehonderd meter breed. Ze vormden zo'n acht procent van de Kamper bevolking, maar maakten er niet bepaald deel van uit. „Vreedzame coëxistentie”, schrijft Broers in zijn boek. Dat is een aardige uitdrukking voor langs elkaar heen leven zonder elkaar het leven zuur te maken. Kampenaren en studenten interesseerden zich niet voor elkaar. En dat had best anders gekund. „Van twee kanten.” Kampenaren haalden laconiek de schouders op voor de malle fratsen van de studenten. Wie laat er nu een reusachtige dildo los in de IJssel die bij de eerste golven recht op komt te staan? Dat moest dan kunst heten. De studenten voelden zich hoog verheven boven de lokale, eenvoudige geesten die de stad bevolkten. Broers: „Met name de kunstacademie-studenten werden niet

uitgedaagd om hun omgeving serieus te nemen. Het was een stomme zet van directie en docenten zich te verheffen boven de stad.” Het gevolg laat zich raden toen de academies de onvermijdelijk zuigende werking van Zwolle voelden op het moment dat minister Deetman het evangelie van schaalvergroting in het onderwijs predikte. Kampen haalde de schouders op. Wie zouden de stad verlaten? Oh, de studenten. Die kenden ze toch niet. „Dat de sociale academie en de academie voor journalistiek Kampen zouden verlaten was onvermijdelijk door de schaalvergroting in het onderwijs”, zegt Broers. Dat gebeurde in '87 en '89. „De eerste was te klein, de tweede te groot voor Kampen.” Maar het vertrek van de kunstacademie en de expressie-academie (opleiding docent drama) in '97 en 2003 was onnodig. „Expressie is uit hun gebouw verjaagd, de kunstacademie aan zijn lot overgelaten.” Burgemeester Sybren van Tuinen had zijn stinkende best gedaan de academies in Kampen te krijgen, in de jaren zeventig. „Dat werd verkwanseld onder zijn opvolger Henk Kleemans, in de jaren tachtig en negentig.” Het grootste verlies: de twee academies hadden met de theologie-studenten blijvend voor kleur in Kampen kunnen zorgen. De schrijver ziet een oorzaak voor het schouderophalen van Kampen en de Kamper poli-

tiek, die wel luid schreeuwde maar niet de barricades op ging om de academies in de stad houden. De academies naar Kampen halen moest de stad het zelfvertrouwen teruggeven die het in de onfortuinlijke decennia daarvoor was kwijtgeraakt. De kazernes in de stad slo ten, de tabaksindustrie vertrok, evenals de Rijksdienst voor de IJsselmeerpolders. Grote werkgevers als Schokbeton en pannenfabricatie BK kampten met sterk afnemende werkgelegenheid. De binnenstad stond op instorten. Kampen had grote problemen. Kampen kreeg nog geen dertig jaar de kans trots te zijn op zijn status als studentenstad. Maar net als met de pannenfabricatie, Schokbeton en de kazernes gebeurde liep Kampen alweer leeg. Einde verhaal. Exit. Schouderophalen. Broers: „Nu vertrekt ook de theologie. Denk je dat er één Kampenaar is die daar wakker van ligt? Ik denk het niet.” Oud-student wel, en de instroom van buiten, zegt Broers. „Die vinden het rampzalig.” Maar misschien komt het berouw na de zon. Broers schreef zijn boek voor de Kampenaren en voor de studenten uit die tijd. In de hoop dat ze met andere ogen naar elkaar gaan kijken. Wilsommer - en oud-Kampenenaar - Johan Prins mocht het boek alvast lezen. Hij bekeek zijn stad voor het eerst als door de ogen van een niet-Kampenenaar, zei Prins tegen Broers.

Theologen in de Poort.

fotocollectie Protestantse Theologische Universiteit Kampen

kleur gaven

Groot compliment dus.

Als Broers op 17 november zijn boek presenteert, zijn daar heel veel oud-studenten bij. Onder andere Doekle Terpstra, voormalig CNV-voorzitter. En oud-minister Gerda Verburg (landbouw). En natuurlijk Kampenaren uit die tijd, zoals de huidige wethouder Pieter Treep. Toen een aardige, gereformeerde jongen met keurig gekamd haar. „En dat is hij nog steeds”, zegt Broers glimlachend. In elk geval: het boek brengt de partijen bij elkaar, letterlijk en figuurlijk.

'Kiezelstenen-Elsje' is ook bij de boekpresentatie. Met haar kiezelstenen-act (1982) zorgde ze voor wrijving. De studente van de kunstacademie legde de steentjes in een lang lint door de binnenstad. Plaatselijke ouderen maakten zich daar boos om, jongeren traptten de steentjes weg. De politie vroeg of ze op wilde houden. Twee weken later liet ze honderd eieren kapot vallen vanaf een balkon, ook een act. Kampen ontplofte. Hoe haalde ze het in haar zotte hoofd eten te verspillen? Naïef van Elsje, die vergeten was wat haar decor was. En Kamper bekrompenheid die weigerde in de kiezelstenen en eieren meer dan domme voorwerpen te zien. Ze zagen gewoonweg het verhaal van Elsje niet. Elsje als metafoor van twee planeten die voortdurend in elkaars zicht langs elkaar zweven, maar soms botsen.

Blauw Haar is uiteindelijk een boek dat prettig leunt op de menselijke verhalen, die als altijd een boek over feiten zijn kleur en karakter geven. Zoals Tjibbe Oldersma, de politiebaas die tijdens een ontruiming van jongerenhok Ojeka een prachtige deal maakte met de krakers. Hij kwam binnen door net als andere studenten gewoon even op het raam te tikken en zo politiebarricades te omzeilen. „Jongens, de tent moet leeg. Jullie plegen lijdzaam verzet, we dragen jullie naar buiten. Wij blij, we doen ons werk, jullie tevreden: je haalt de publiciteit.” De grijns bij enkele dienders en krakers op krantenfoto's is tekenend. Ook beeldend in Blauw Haar: het leven in de studentenhuizen (en het stelen uit winkels), graffiti, illegale aanplakbiljetten, de kosten van de kerk die wéér een aanplakbiljet moest

wegboenen, 'optredens' op straat ('ruzie' maken tussen niets vermoedende Kampenaren), het leven in de kroegen, Oldersma die met vrije sluitingstijden een eind maakte aan de zaterdagavondgevechten tussen jeugd en ME te paard: het komt allemaal voorbij in Blauw Haar.

Ook Ceciel Bot mocht niet ontbreken, stelt Broers. De moord op het meisje in 1989, gruwelijk lot van willekeur en toeval, schokte zowel de studenten als de Kamper bevolking. Dat was de vermoedelijk enige keer dat Kampen en zijn studenten het roerend eens waren, hetzelfde voelden, hetzelfde dachten. Elk verleden laat zijn sporen na in het heden. Misschien wel de prettigste is eetcafé De Moriaan. Dat bevindt zich nog steeds aan de Boven Nieuwstraat in de Kamper binnenstad. Waar je toen goedkoop kon eten, waar zo ongeveer dezelfde prijzen nog op de menukaart prijken - zij het nu in euro's dan. Achter in De Moriaan is de muurschildering van Kampenaar Wouter Berns. Toen nog jong student aan de kunstacademie. Hij woont en werkt - als kunstenaar - nog altijd in Kampen. Een van de weinigen die zijn blijven 'hangen'.

Eigenlijk verschilden Kampen en de studenten niet zo heel erg van elkaar. Broers: „Tachtig procent van de eerste groepen studenten kwam uit keurig gereformeerde plattelandsgezinnen.” Het enige verschil: „Hun ouders waren er niet bij.” Nog een verschil: studenten riepen hardop waar Kampenaren over zwegen. Zoals over de vele seksfilms in de Kamper bioscoop. Ja, dan heb je de poppen aan het dansen.

Als de laatste student van de Protestantse Theologische Universiteit de poortdeur van Kampen achter zich sluit en het licht uit doet, is er alleen nog weemoed. Gelukkig hebben we de herinneringen nog. En de foto's. Zoals die van Elsje en haar kiezelstenen. Kleurt ze Kampen nog een beetje met terugwerkende kracht.

Luister op www.destentor.nl/kampen naar Herman Broers, die een fragment uit zijn boek voorleest.

Elsje tijdens haar kiezelact.